







# MINUTENBLAD

DOSSIER No. OD 1366

NAAM: POLITIEKE PARTIJEN WEST-INDIE

1. Aangelegd op verzoek van B-VIII.  
5.3.49, ACD-4b.

2. Gen. 25/9/8

3. Cm. CAWI 2/8



# Politieke partijen in

# Suriname

2008 No. 1366  
ART.: **Volkskrant**  
NUMM.: 21-5-49

**E**R zijn landen, waar de politieke partijvorming met zekerheid uit de volksstructuur kan worden afgelezen. Zij ligt in de volksstructuur als het ware voorgesneden. Dit zijn de landen met geestelijk zwaar gewogen, doch niet erg ingewikkelde tegenstellingen. Nederland is er een voorbeeld van.

Er zijn ook landen, waar de politieke partijvorming een labielere basis in de volksstructuur heeft, maar toch blijft daar in de tijdelijke varianten steeds hetzelfde thema spelen. Deze laatste landen zijn religieus, cultureel en raskundig van zeer homogene samenstelling. Frankrijk bleef ons hiervan een voorbeeld.

In Suriname vindt men noch het ene noch het andere. Suriname is een land van ontzaglijke rassentegenstellingen, maar evenzeer van ontzaglijke religieuze en sociale tegenstellingen. Daaraan moet men nog toevoegen, dat het land cultureel en materieel doodarm is en volstrekt onderbevolkt. De raskundige onderscheiding wordt doorbroken door de religieuze en omgekeerd, terwijl de sociale tegenstellingen uitlopen op een snelle onvruchtbaarheid door de algemene beperktheid der middelen.

Een volkomen wanhopige taak dus om in dit stramien de politieke partijvorming te vlechten, tenzij met volkomen terzijdestelling van de volksstructurele tegenstellingen om met een constructieve, maar vooral evenwichtig beleid voor alle Surinamers de weg te gaan van het Algemeen Welzijn, zoals een man van groot leidersformaat en diepe wijsheid dit ziet. Dat de partijvorming zich dan tijdelijk meer rond de persoon oriënteert dan rond de idee, is in zulk geval onvermijdelijk. Heeft Suriname zulk een man? De partijpolitieke geschiedenis is te jong om hierover te oordelen, de toekomst zal het ons moeten leren.

Ondertussen is het partijpolitieke experiment in Suriname in volle gang en het wordt beleefd met een energie, een enthousiasme en een variatie, die voor ons de zaak nog moeilijker te gissen maken. Begin 1947 schreef de Surinaamse Commissie tot Bestudering van staatkundige Hervormingen nog: „Een andere groep van enige omvang met belangstelling voor de Surinaamse politiek was er buiten de Creoolse middenstand niet” (blz. 61 en 62 van haar rapport). Begin 1948 wendden de Progressieve Surinaamse Volkspartij, de Surinaamse Moslim Partij en de Hindostaans-Javaanse Partij zich tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal namens 15.000 georganiseerde leden. Het is waarschijnlijk dat in die dagen 13 procent van het volk was aangesloten bij enige politieke partij. Dat is in Nederland nooit vertoond. Is het zo gebleven? De politieke groeperingen kennen veel ups en downs in hun ledentallen, evenals verscheidene politieke partijen nog al eens van innerlijke samenstelling wisselen. Partijtjes grijpen soms snel als een heibrand om zich heen, doch het vuur is ook weer snel gedoofd.

## Brits-Indiërs

**S**URINAME telt ongeveer 60.000 Brits-Indiërs; naar ruwe schatting omstreeks 20.000 Moslims en 40.000 Hindoes. Aanvankelijk had het de schijn, dat binnen de Brits-Indische volksgroep de politieke partijvorming zich zou voltrekken ten dele naar de religie, ten dele naar de maatschappelijke instelling. Wij kenden de Moslim Partij, die voornamelijk Brits-Indische Mohammedanen trok, de Hindostaans-Javaanse Partij, die voornamelijk progressieve Brits-Indische Hindoes wist te werven en de Hindoe Partij, die de meer conservatieve en Brahmaans rituele Brits-Indiërs benaderde.

Geen dezer partijen legde zich echter in haar

programma vast op religieuze of levensbeschouwelijke beginselpunten vast. De twee belangrijkste dezer partijen waren de Moslim Partij en de Hindostaans-Javaanse Partij. Algemeen kiesrecht, landsautonomie via plaatselijke en gewestelijke autonomie; vergemakkelijking, vrijheid en technische verheffing van het onderwijs; financiële gelijkstelling van alle godsdiensten en godsdienstige gezindten; sociale verzekering van alle burgers en bevordering der economische onafhankelijkheid, waren haar voornaamste programmapunten.

De Hindostaans-Javaanse Partij verlangde politieke, sociale en economische vrijheid en gelijkbevoegdheid van alle Surinamers onder bescherming der overheid; beperking der vrijheden alleen om wille van het Algemeen Welzijn; politieke en economische werkzaamheid en organisatie op basis van het subsidiariteitsbeginsel; krachtige gezinspolitiek; regeling der verhouding tussen ritueel en burgerlijk huwelijk; vrijheid en technische verbetering van het onderwijs en volstrekt gelijke bescherming van Overheid voor alle godsdienstige gemeenschappen.

Uit de programma's der partijen bleek dus zeker niet, dat de levensbeschouwing op basis der religieuze organisatiebeginsel zou zijn; het bleken meer de partijnaam, het partijmilieu en de gezindte der lei-

ders, die een zekere sfeer van religieuze instelling wekten. In Februari 1949 werd door deze verwachting, wij zeggen voorzichtigheidshalve: voorlopig, een forse streep getrokken. In die maand kwam immers tussen de verschillende Hindostaanse partijen een fusie tot stand onder de naam van De Verenigde Hindostaanse Partij. De voorzitter der voormalige Hindostaans-Javaanse Partij, de heer J. Lachmon, werd voorzitter. De voorzitter der voormalige Moslim Partij, de heer Karamat Ali, werd onder-voorzitter en de heer H. Shrimister van de voormalige Hindu Partij werd secretaris. In een soort Partijraad werd het Brits-Indische volksdeel in zijn kopstukken aan deze Verenigde Hindostaanse Partij verbonden. Zal hieruit volgen, dat het raciale beginsel voor de Brits-Indiërs het politieke partijwezen gaat beheersen? Nog amper een jaar geleden schreef de heer Lachmon over zijn oude partij: „Ondanks de misvatting, waartoe haar naam wellicht aanleiding mocht geven, zal de partij zich niet laten leiden door radicale, maar door sociale motieven”.

Wij geloven niet, dat in theorie dit oude standpunt zal worden prijsgegeven. Maar in de praktijk staat vast, dat het Brits-Indische volksdeel sociaal en economisch een klasse op zich is en nog wel een krachtige en zeer te waarderen klasse. De betekenis van deze fusie lijkt ons dus wel duidelijk. Wat echter, en daarop zinspeelden wij reeds, zeker niet te voorspellen valt, is, of deze fusie na de eerstvolgende Statenverkiezingen zal standhouden. De innerlijke tegenstellingen zijn zeker groot genoeg om ze uiteen te doen vallen, en spoedig. Echter kunnen ook na de verkiezingen de moeilijkheden van buitenaf dermate groot zijn, dat de eenheid blijft. Op slot van zaken is de overheersende geesteshouding van al onze Hindostanen het realisme, zelfs met een sterke neiging naar het stoffelijke. Op grond hiervan ligt het in de verwachting, dat deze groep zich organiseert op basis van het ras in de tijd, waarin het Creoolse overwicht door haar als een bedreiging wordt gevoeld. En die tijd kan, ondanks de snelle bevolkingsaanwas en de economische kracht der Brits-Indiërs, juist lang genoeg duren om ook een politiek-historische band te leggen. Geschiedt dit, dan zal het Brits-Indische volksdeel in de toekomst Suriname voor het grootste deel beheersen.

Hoe scherp in hun kring de bedreiging wordt gevoeld, zal ongetwijfeld in hoge mate afhangen van de hoegroetheid van het overwicht, door de Nationale Partij Suriname te behalen bij de eerstvolgende verkiezingen, doch meer nog van het gebruik dezer partij van een mogelijk absoluut overwicht.

*Handwritten notes:*  
AOP  
op hooft  
1366  
B.W.I.I.  
y/w



## Creolen, Javanen, Bosnegers

NAAST de Brits-Indiërs leven in Suriname ongeveer 80.000 Creolen, 35.000 Javanen, 22.000 Bosnegers en nog enkele duizenden Indianen, Chinezen en enkele honderden anderen.

De invloed der Bosnegers op de geordende ge-

*Op 30 Mei zullen 95.000 stemgerechtigde Surinamers de nieuwe Staten van hun land kiezen. Het is de eerste keer dat in Suriname een volksvertegenwoordiging geheel bij algemene verkiezingen wordt samengesteld. De Staten telden tot nu toe vijftien leden, van wie er tien werden aangewezen door ruim 3000 kiezers en vijf werden benoemd door de gouverneur. Dr. W. L. P. M. de Kort, lid van de Tweede Kamer, zet in nevenstaand artikel de politieke verhoudingen in de jonge Surinaamse democratie uiteen.*

meenschap is niet groot, hun politieke verlangens zijn gering, zij zijn politiek nagenoeg niet georganiseerd en zullen dit ook niet spoedig zijn. Op welke kandidaten zij hun stem zullen uitbrengen, zal in hoge mate afhangen van hun dorpschouffden, de Grandmannen, en van de mate der loyale Oranjiënde instelling der politieke partijen. Deze bijzondere Oranje-liefde der Bosnegers heeft een historische oorzaak en zij voelen in dit opzicht het wezenlijke der politieke partijen scherp aan.

Van de Javanen is bekend, dat zij stil en bescheiden in Suriname leven. Zo zij politieke verlangens hebben, uiten zij die moeilijk, doch geleidelijk aan komen zij tot politieke organisatie, zij hebben zelfs nu een eigen partij. Hierbij drijft hen vooral de vrees, het weinige, dat zij hebben, te kunnen verliezen en hun ontbreken van vertrouwen in andere groepen en politieke partijen.

Naast en wellicht boven de Verenigde Hindostaanse Partij, zijn de twee machtigste politieke partijen de Nationale Partij „Suriname” en de Progressieve Surinaamse Volkspartij.

De Nationale Partij „Suriname” is de humanistische gerichte partij der bezittende klasse. Zij streeft naar een vrij en zelfstandig Suriname als gelijkwaardig en gelijkberechtigd deel van het Koninkrijk der Nederlanden. De overheid zal slechts leidinggevend en corrigerend hebben op te treden. Verder is haar program van typisch liberaal-humanistisch maaksel. De partij richt zich tot alle groepen en gezindten van Suriname.

Achter haar staat de loge van intellectuelen, Concordia, waarvan — behoudens de geestelijkheid — de in Suriname woonachtige intellectuelen ongeveer allen lid zijn, ook de blanken, ook de ambtenaren. Nog van meer betekenis voor de Nationale Partij „Suriname” is de haar welgezinde houding van de loge der Foresters. Deze telt ook onder het gewone volk talrijke leden, vooral onder de Creolen en tallozen hebben verbinding met haar, omwille voornamelijk van haar begrafenisregeling (een Creool wil netjes begraven worden). Hoe sterk de invloed der Loge in Suriname is, kan men enigermate schatten, wanneer men bedenkt, dat zij het ambtelijke leven volkomen beheerst, het economische leven voor het grootste deel, en het politieke leven der huidige Staten eveneens. In tegenstelling tot onze Westerse maatschappij, waar de Loge haar invloed ontleent aan het intellect en het bezit harer leden, heeft zij in Suriname een directe machtige greep op het gewone volk. Dit dankt zij aan de werkelijke algemeenheid van haar aanhang onder het intellect en aan haar sociale activiteit.

Had de Loge dus, bij behoud van het beperkte kiesrecht van voorheen, de toekomstige autonomie langs indirecte weg zeker in handen gehad, nu het algemeen kiesrecht is verleend, behoeft zij nog niet per se te vrezen, dat haar de macht ontgaan zal. Wanneer de Nationale Partij Suriname haar strijd op psychologisch juiste wijze weet te voeren met al de machtige middelen waarover zij beschikt, dan is

een zeer grote zege voor haar verre van uitgesloten. Dat zij de machtigste partij zal blijven in de eerstvolgende jaren, is wel hoogst waarschijnlijk. Voorlopig heeft zij alreeds het succes geboekt, het algemeen kiesrecht door het personenstelsel weg te dringen van de evenredige vertegenwoordiging. De gouverneur en de minister zijn in dit opzicht voor het krachtdadig optreden der huidige Staten gewicht. Daarmee is voor deze partij in Paramaribo een groot succes behaald, tenzij — want Oosterse reacties zijn vaak raadselachtig voor ons — dit bij de bevolking averstie wekt en zij het niet neemt.

## Progressieve Volkspartij

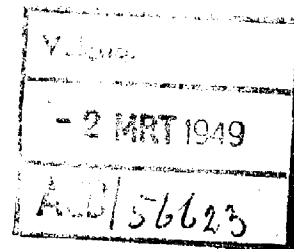
DE partij, die de katholieke ongetwijfeld het meest ligt, is de Progressieve Surinaamse Volkspartij. Zij staat onder leiding van pater Weidmann, een der beste Suriname-kenners, een man, die in Suriname zijn vaderland heeft gevonden. Deze partij richt zich tot alle Surinamers, ongeacht ras of religie, mits zij hun levensbeschouwing baseren op het geloof in God. De partij ijverde in het verleden voor algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht en voor evenredige vertegenwoordiging. Zij deed dit overtuigd en overtuigend. Het algemeen kiesrecht heeft zij inmiddels voor Suriname weten te veroveren, wat het vrouwenkiesrecht betreft, dank zij een amendement van mej. mr. C. Tendelo, krachtig gesteund door de K.V.P. Hiermee is Suriname geplaatst in de rij der democratische volkeren, een plaats, die het zeker toekomt, indien de geest der Progressieve Volkspartij deze democratie zou adelen. Want bij een eerste punt van haar programma baseert deze partij de democratie op de erkenning Gods in het staatsbestuur en op de menselijke rede. Zij sluit zich daarna onmiddellijk en volwaardig aan bij de democratische partijen zonder blaam of smet, door de eis der beleving der ons welbekende mensenrechten en vrijheden. Als politieke partij weet zij zich verder te onderscheiden van haar soortgenoten door een program van actie met concreet geformuleerde punten. Zij kiest haar actiepunten in drie richtingen en wil zijn gezinspartij, sociale partij en volkspartij.

Als gezinspartij wenst zij een krachtige positieve gezinspolitiek, gebaseerd op de onverbrekelijkheid en de goddelijke en natuurlijke waarde van het huwelijk. Zij vordert gelijke huwelijkswetgeving voor alle godsdiensten, een gezond opvoedingsbeleid en een gezonde onderwijspolitiek, bij welke laatste zij vooral het begaafde arbeiderskind in haar belangstelling betreft. Zij ijvert voor volkswoningbouw op ruime schaal en opruiming der krotwoningen. Veel aandacht besteedt zij aan het gezinsloon en de bestrijding der volksziekten (80 percent der Surinamers zijn niet volkomen gezond en arbeidsbekwaam). Als sociale partij ziet zij, terecht in dit arme land, de bevordering der economische welvaart als een eerste vereiste. Ook de rechtvaardige verdeling en een gezonde standenopbouw omschrijft zij als kernpunten van haar beleid.

Als volkspartij haalt zij met duidelijke woorden een dikke streep door alle ras- en standsverschillen en kent zij alleen maar Surinaamse staatsburgers.

De Progressieve Surinaamse Volkspartij heeft ook haar kansen. Zij wordt geacht, de best georganiseerde en best geleide partij van Suriname te zijn. Als geen ander weet zij de liefde en het enthousiasme harer leden te wekken en te behouden. Zij is een Surinaamse partij, met op het gebied der autonomie ietwat radicaler verlangens dan de andere politieke partijen in Suriname. Zij is echter even beslist loyaal tegenover Nederland en buitengewoon erkentelijk jegens ons vorstenhuis. Als beheersend principe van haar werk plaatst zij echter vooraan de erkenning der onaantastbare, aan de bovennatuur ontleende rechten van de mens in de gemeenschap. Het is dan ook geen wonder, dat de katholieken zich tot deze partij geroepen gevoelen. Ook niet-katholieken staan in vele gezindten achter haar, zulks juist omwille van haar algemeen en toch verheven waarden bevalligend karakter. Zij is een godgelovige partij, een gezinspartij, een sociale partij en een volkspartij in de volle en edele harmonie, die het algemeen welzijn vordert.

Dr. W. L. P. M. DE KORT.



Er is sinds ik 5 jaar geleden Curaçao verliet heel wat veranderd. Was er toen eigenlijk maar één partij, de Katholieke onder Dr. da COSTA GOMEZ, met een niet in een partij georganiseerde anti-Katholieke oppositie, benevens op Aruba de partij Eman, thans blijken er op Curaçao vier en op Aruba twee partijen te zijn. Deze partijen en hun doelstellingen zijn mij derhalve onbekend, al valt er veel te gissen uit de namen der "leiders", die mij vrijwel alle bekend zijn. Hier volgt enige "background":

1. W. van EICK (ik meen ten rechte W. van EYK): een dubieuze figuur, sfinxachtig, bekleedde een aanzienlijke functie bij de C.P.I.M., bleef na zijn pensioenering op Curaçao en leidde een kluzenaarsbestaan op het eiland Bonaire; wilde niet naar Nederland terug, omdat volgens zijn beweren, de enige vriend, die hij ooit gehad had (de schrijver A.M. de JONG) tijdens de oorlog was vermoord; is geïnteresseerd in kleine vrachtvaart, visserij verbetering; is vermogend en heeft in vele zaken (meestal kleinere) achter de schermen belangen.
2. Chr. van der MARK: dom, maar hoge dunk van zichzelf, heeft het echter bij de C.P.I.M. niet ver gebracht, had veel critiek op het Gouvernement; het type, dat in Nederland in '34-'38 N.S.B.'er was: hij was dit echter niet. Organiseerde in ca 1942 een soort inlichtingendienstje en trachtte zijn gegevens, voornamelijk laster en kwaad gerucht, aan de Nederlandse Regering in Londen kwijt te raken.
3. Dr. P.H. MAAL (Harry): het type van de querulant met een ontzaggelijk minderwaardigheidscomplex, studeerde medicijnen in Leiden met zijn broer Willy (ook Dr.), de "macambahater" (Nederlanderhater) van Curaçao. Broer Willy is daarnevens ook negerhater, heeft bijv. op zijn grote plantage, die de gehele Oostpunt van Curaçao beslaat, geen enkele "inheemse" in dienst, maar uitsluitend Portugezen.
4. Dr. da COSTA GOMEZ, "de opportunistische baardmans" zoals Hr. GORSIRA hem kortgeleden noemde, is vermoedelijk wel voldoende bekend, evenals de befaamde Henry EMAN ("Aruba los van Curaçao, nu !")

In "Elsevier" 2e helft 1947 hebben enige artikelen gestaan van Piet BAKKER verlucht met tekeningen van Jo SPIER. Deze artikelen, die een uitstekend beeld geven van de Nederlandse Antillen, vermelden ook het een en ander over van EYK en Dr. MAAL. Wellicht is het de moeite waard dit na te slaan.

11-2-'49.



Volgno.
8 FEB. 1949
ACD/55027.

G E H E I M.

NOTITIE VAN B.VIII.

's-Gravenhage, 8 Febr. '49.

Overzicht van de politieke partijen enz.  
in de Nederlandse Antillen, ondershands ontvangen  
van de Vertegenwoordiger van Curaçao te 's-Graven-  
hage.

Verzoeken te agenderen en aan B.

B.VIII.

CURACAO.

1. De Curacaose Onafhankelijke Partij.

Deze partij is tot nu toe de minst actieve partij. Zij hield tot nu toe één openbare bijeenkomst. Zij geeft iedere twee weken een klein formaat partij-periodiek uit. Haar aanhangers vindt men vooral onder de hogere gouvernementsambtenaren, lidmaten van de gereformeerde en protestantse gemeenschappen op Curacao en employeés van de C.F.I.M. Men kan dus zeggen, dat de Curacaose protestantse partij van de laatste verkiezingen hierin opgenomen is. De C.O.P. heeft wel verschillende personen, die achter de schermen werken, o.a. J. van Nieuw (gekend als "Curacao") en Chr. VAN DER HAAR (gepensioneerd employe van de C.F.I.M.). Onder de in Nederland geboren kiezers van de C.F.I.M. is momenteel nog weinig animo voor deze partij in het bijzonder en voor de Curacaose politiek in het algemeen te bespeuren. Het bestuurlijk P.v.d. HAVS, onderwijzer aan de Schroederschool (particuliere school der C.F.I.M.) maakt wel propaganda voor zijn partij in zijn kenniskring; deze kring is uiteraard beperkt. Wie er candidaat van deze partij voor de Staten zal worden, wordt om psychologische redenen nog niet bekend gemaakt, alhoewel men wel gissingen maakt. Zoals de situatie nu is, is het de vraag of deze partij een afgevaardigde in de Staten der Nederlandse Antillen zal krijgen. Het is echter niet uitgesloten, dat de directie der C.F.I.M., die niet afkerig tegenover deze partij staat, haar invloed, al zou deze vermoedelijk zijdelings zijn, zal aanwenden ten gunste van deze partij.

2. De Katholieke Volkspartij.

Deze partij hield over de maand November 1948 vijf openbare bijeenkomsten. Deze partij, zijnde een kerkelijke beginselpartij, heeft uiteraard de steun van een aantal gelovigen, die, zonder zich voor de politiek te interesseren, uit hoofde van hun geloof zonder meer hun stem op deze partij zullen uitbrengen. Over het algemeen werden de bijeenkomsten in vergelijking met de Democratische Partij en de Nationale Volkspartij slecht bezocht. Voorts hoopt deze partij op meer medewerking van de zijde van het Vicariaat en heeft zij onder meer verzocht, dat bij ieder van haar bijeenkomsten een geestelijke aanwezig zal zijn. In de maand November verscheen voor het eerst een tweewekelijks periodiek der partij, genaamd "Alerta". Omtrent de candidaatstelling is men in de partij nog niet tot een vergelijk gekomen, alhoewel hier ook gissingen gemaakt worden.

3. De Democratische Partij.

Deze partij belegde over de maand November 1948 vijf openbare bijeenkomsten. Deze bijeenkomsten werden over het algemeen lang niet zo druk bezocht als die van de Nationale Volkspartij. Meer in het bijzonder in de buitendistricten werden de bijeenkomsten van de Democratische Partij door minder mensen bezocht dan die van de Nationale Volkspartij. De reden hiervan moet gezocht worden in het feit, dat de Nationale Volkspartij voor het bijwonen van haar vergaderingen trucks en andere vervoermiddelen ter beschikking stelde, waarmede ook de aanhangers uit de buitendistricten de vergaderingen van het stadsdistrict bezoeken. De Democratische Partij daarentegen beperkt zich tot de aanhangers in de omgeving van haar vergaderingen.

Naast deze bijeenkomsten geeft de partij haar orgaan "De Democraat" uit (twee-wekelijks) en daarnaast indirect de "Lorito Real". De partij geeft de "Lorito" echter niet zelf uit, maar haar redacteur en haar medewerkers zijn overtuigde partij-leden van de Democratische Partij, terwijl haar inhoud in een camouflage van moppen en tekeningen een propaganda voor die partij is.

Verder heeft deze partij door het oprichten van verschillende vakverenigingen zich met politieke bedoelingen in het sociale leven ingewerkt. Van tijd tot tijd houdt deze partij ook bekloten bijeenkomsten in de buitendistricten. Dat men daarbij eens van de gastvrijheid gebruik gemaakt heeft van een op Montagne wonend Engels onderdaan, heeft bij de Nationale Volkspartij kwaad bloed gezet. Zo ook het feit, dat een niet-Nederlands onderdaan, SADEK, het erf van zijn deposito aan de Penstraat ter beschikking gesteld heeft voor een bijeenkomst van deze partij, heeft tot gevolg gehad, dat verschillende aanhangers der Nationale Volkspartij niet meer bij SADEK hun inkepen doen. Ook de z.g. domine-clubs op Curacao hebben de aandacht van deze partij.

Het gratis verstrekken van de "Democraat" bij het uitgaan van de Katholieke Kerken vormt een onderdeel van de door deze partij gevoerde propaganda.

Met betrekking tot de candidaatstelling hult men zich in een stilzwijgen. Men wil hiernede tot het laatste wachten om de kandidaten zo weinig mogelijk in hun maatschappelijke posities te duperen, omdat men voor hen in die positie represaille zou verwachten. Aangenomen wordt, dat Dr. P.H. MAAL geen candidaat voor deze partij zal worden, maar als candidaat voor het eiland St. Eustatius met deze partij zal samenwerken.

#### 4. De Nationale Volkspartij.

Deze partij is goed georganiseerd. Dr. DA COSTA GOMEZ heeft indertijd de organisatie van deze partij ontworpen en uitgevoerd. Zo heeft deze partij Curacao in 14 districten verdeeld, ieder district met een eigen bestuur. Voorts heeft zij over het gehele eiland een aantal van 200 zogenoemde "leaders" (leiders), die daarvoor speciaal opgeleid zijn.

De bijeenkomsten van deze partij, over de maand November 1948 totaal elf, worden, in het bijzonder in de buitendistricten, drukker bezocht, dan van welke partij ook. De verschillende "leaders" der partij bezoeken de mensen huis aan huis om hen te overtuigen van de noodzaak zich bij deze partij aan te sluiten.

Door het oprichten van tal van vakverenigingen hebben zij zich met politieke bedoelingen in het sociale leven ingewerkt, terwijl naar vernomen wordt, dat ook deze partij zich in de vele op Curacao bestaande domine-clubs heeft geïnteresseerd.

De vergaderingen van verschillende soorten verenigingen, opgericht en geleid door deze partij, in het Autonomie-huis zijn veelvuldig. De activiteit, die deze partij in vergelijking met de andere partijen, vooral in de buitendistricten, ontwikkelt, is van dien aard, dat de voorzitter der Democratische Partij een een bijeenkomst te Willebrordus mededeelde, dat het hem gebleken was, dat de Democratische Partij niet voldoende contact met de bevolking had en dat men daarin verandering zou aanbrengen.

het partij-organ, de twee-wekelijkse verachtende "Los Lucha", wordt veel gelezen. Met betrekking tot de kandidaatstelling van deze partij wordt nog niets bekend gemaakt en zal men eveneens tot het laatste wachten. Dr. DA COSTA GOMES zal dit vermoedelijk zelf uitmaken. Men zou zich hebben uitgelaten, dat, indien het noodzakelijk zou blijken, er zelfs in Nederland geboren kandidaten geplaatst zouden kunnen worden, totdat de partij zelf over voldoende capabele mensen beschikt. Het grote probleem voor deze partij is dan ook "bruikbare geschikte kandidaten"; met bruikbaar wordt bedoeld "geschikte kandidaten, die de politieke inzichten en leiding van Gomes willen aanvaarden". In de Nationale Volkspartij, ook wel "de partij van Gomes" genaamd, wordt deze zonder tegenspraak als leider aanvaard. Dit is dan ook een van de redenen, waarom hij tot dusverre geen geschikte kandidaten op het eiland Curacao voor zijn partij heeft kunnen winnen en de partij dus, voor wat betreft "geschikte kandidaten voor de volkevertegenwoordiging, thans aan bloedarmoede lijdt.

ARUBA.

1. De Volkspartij (ook wel Maan-partij genaamd)

Dese partij was tot voor kort de enige actieve partij op het eiland Aruba. Hij geeft bij tijd en wijle een partijblad, genaamd "El Regulador" uit, waarin hoofdzakelijk de opposenten aan de kaak worden gesteld. Vooral bij de bevolking van de Dorpjes Mancha en Sta. Cruz heeft Henny Maan, de "volkleider" - zo noemt hij zichzelf - veel aanhang. Door deze uitlating van Henny ontstond een unie van Arubanen met alle op Aruba woonachtige Nederlanders, Curacaoenaars, Beairianen en Lovenwinders. Henny heeft echter bij de verkiezingscampagne een grote fout gemaakt door bekend te maken, dat alleen geboren Arubanen in aanmerking zullen komen voor plaatsing op de candidatelijst van zijn partij. Dit was koren op de molen van:

2. De U.N.A. (Union Nacional Arubana)

een partij van een groep Arubanen en Nederlanders, die het met de methodes van Henny Maan niet eens zijn en zelf een anti-Maan partij oprichten. Door deze uitlating van Henny ontstond een unie van Arubanen met alle op Aruba woonachtige Nederlanders, Curacaoenaars, Beairianen en Lovenwinders. Dr. Ducaenbroek is voorzitter van deze partij, die te steun heeft van de katholieke geestelijkheid op Aruba en voorts van de vooraanstaande arubaanse families Arends, Lacié en Henriques. Algemeen wordt thans beweerd, dat deze partij even sterk of wellicht zelfs sterker is dan de partij van Maan.

SONELEN EN NOVENAARDEN EILANDEN

Op deze eilanden zijn geen politieke partijen. De Curacao'se en Arubaanse partijen proberen met allerlei berispen de zetels van deze eilanden tot zich te trekken. Op Saba staat het - volgens binnengekomen berichten - vast, dat de geneesheer SCHOONHUIS (F.V.I.) gekozen zal worden. Van de andere eilanden is dit nog niet met enige zekerheid te voorspellen.

Uit het bovenstaande blijkt, wel duidelijk, dat geen enkele partij in een machtspositie zal komen te verkeren.

Een coalitie van de Democratische Partij met de Volkspartij (Saan) op Aruba is niet onwaarschijnlijk.

De U.S.A. heeft echter uitdrukkelijk verklaard, dat zij zich in geen geval met de partij van Gomez zal verbinden.

Het is daarom afwachten welke partijen de sterkste coalitie zullen kunnen vormen.

's-Gravenhage 10 Januari 1949.